

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Christelijke normen en waarden als uitgangspunt

Brede talent ontwikkeling

Zorg voor elk kind

Zorg en aandacht voor de omgeving

Ondernemend

Status van het beleidsdeel:

Status	DO	GMR	1 ^e evaluatie	Kwaliteitscyclus
2016-05-31 def concept	31-05-2016			
2018-11-07 afwegingskader toegevoegd				
2020-01-13 laatste versie	2020-01-13	2020-01-13		

Cosunpark 21
 4814 ND BREDA
 TEL (076) 20 46 300
 IBAN NL65 RABO 0125 848625
 Email info@pcpomiddenbrabant.nl
 Web www.pcpomiddenbrabant.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding.....	4
2. Privacy.....	5
3. Definities	5
4. Aanpak binnen PCPO Midden-Brabant.....	5
5. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Vooraf enkele opmerkingen:	6
6. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Stap 1: In kaart brengen van signalen.....	6
Stap 2: Collegiale consultatie	7
Stap 3: Gesprek met de ouders en/of de leerling.....	7
Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling	8
Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden	8
De vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht.....	10
Stap 6: Volgen en afsluiten	11
7. BIJLAGEN	12
Bijlage 1:	12
Achtergrondinformatie Veilig Thuis.....	12
(aan te sturen via de wijk CJG-er)	12
Bijlage 2: Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode	13
Bijlage 3: Achtergrondinformatie over de rol van de leerling in gesprekken (leeftijdinvloed)	16
Bijlage 4: Achtergrondinformatie over hoe te handelen in noodsituaties	17
Bijlage 5: Achtergrondinformatie met betrekking tot huiselijk geweld.....	18
Bijlage 6: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen	19
Bijlage 7: Hoe vertel je ouders over melding bij Veilig Thuis?	22
Bijlage 8: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar.....	24
Bijlage 9: Signaleringslijst Kindermishandeling 12-18 jaar.....	27
Bijlage 10: begrippen en definities:	30
Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)	30
Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure	30
8. DE VIJF PIJLERS VAN DE PCPO	33

1. Inleiding

‘Zorg voor elk kind’ en ‘Zorg en aandacht voor de omgeving’ zijn 2 van de 5 pijlers van PCPO Midden-Brabant. Behalve dat het scholen verplicht is om te beschikken over een meldcode zien we deze code vooral als een kwalitatief hoogwaardige handreiking om zorgvuldig om te gaan met de persoonlijke levenssfeer van elk kind en elk gezin en om invulling te geven aan die ‘zorg voor elk kind’.

Helaas krijgen kinderen soms te maken met huiselijk geweld of kindermishandeling. Het hoort tot de verantwoordelijkheid van alle PCPO-medewerkers dat zij in contacten met kinderen en hun ouders¹ alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen. Deze meldcode is bedoeld ter ondersteuning zodat vastgelegd wordt welke stappen van iedere medewerker worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en welke ondersteuning daarbij voor handen is.

¹ Waar ouders wordt geschreven worden steeds alle vormen van verantwoordelijk opvoeders bedoeld.

2. Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing. Bij het opstellen van dit protocol is rekening gehouden met de geldende richtlijnen rondom privacybescherming zoals die zijn vastgelegd in de PCPO Midden-Brabant gedragscode, het Privacy protocol, de Wet Bescherming Persoonsgegevens en de Wet op het Primair Onderwijs. Daarbij is gebruik gemaakt van het landelijke basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling².

3. Definities

Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eer gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.

Onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking.

4. Aanpak binnen PCPO Midden-Brabant

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van deze meldcode te zetten, draagt het bestuur er zorg voor dat, in nauwe samenwerking met iedere individuele school:

- binnen de organisatie en aan ouders bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van deze meldcode;
- binnen schoolteams aandacht wordt besteed aan deze meldcode waarbij melding zal worden gemaakt van de deskundigen die beschikbaar zijn om medewerkers te ondersteunen in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en in het zetten van de stappen van deze code;
- de schoolvertrouwenspersonen en IB-ers zodanig geschoold en getraind zullen worden zodat zij in staat zijn collega's te ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van deze code;
- binnen het netwerk van schoolvertrouwenspersonen de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;

Voor medewerkers die uit naam van hun functie deze meldcode toepassen, zal eventuele noodzakelijke ondersteuning (juridisch en niet-juridisch van aard) door PCPO Midden-Brabant worden gefaciliteerd. Binnen PCPO Midden-Brabant is in elk cluster tenminste een speciaal getrainde functionaris aanwezig om signalen te herkennen. In literatuur wordt dit ook wel een aandachtfunctionaris genoemd. Alle IVP's (interne vertrouwens personen) binnen PCPO zijn hiervoor opgeleid.

² Zie: www.meldcode.nl.

5. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd.

Vooraf enkele opmerkingen:

1. Voor noodsituaties kan bijlage 4 van deze meldcode als ondersteuning dienen.
2. Handel nooit alleen! Blijf steeds in contact met deskundige collega's om je heen: IB-er, schoolvertrouwenspersoon, directeur.
3. Blijf steeds in contact met de ouder(s). Hoe beter het contact, hoe lager de drempel voor gesprek.
4. Leg elke stap die in dit protocol wordt gezet schriftelijk vast. Daarbij zijn feitelijk gegevens van groot belang naast de gebruikte argumenten om een bepaalde keuze te maken.
5. Elke stap die in het stappenplan wordt genoemd, wordt meer in detail uitgewerkt in de verdere tekst van deze meldcode.

6. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Voorafgaand aan het stappenplan geldt het algemene advies dat zorgen en signalen steeds met ouders besproken dienen te worden. Hoe langer wordt gewacht met het gesprek met ouders, hoe hoger de drempel om het gesprek aan te gaan. Bijlagen 6 en 7 bij deze meldcode kunnen ondersteunen in het voeren van dit soort gesprekken.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van het signalerings-instrument uit bijlage 8 van deze meldcode, of gebruik een ander signaleringsinstrument indien dat op school voor handen is.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Kindcheck:

Bij zorgen over een volwassene moet u nagaan of hij of zij de zorg heeft voor minderjarige kinderen en of deze veilig kunnen opgroeien. De problemen van de volwassene kunnen de opvoeding namelijk negatief beïnvloeden en leiden tot schadelijke gevolgen voor de kinderen. Met de invoering van de Kindcheck bent u, ook als u alleen met volwassenen werkt, verantwoordelijk voor het signaleren van kindermishandeling. De Kindcheck helpt u om oudersignalen in kaart te brengen en vergroot de mogelijkheden om kindermishandeling te signaleren.

De kindcheck valt onder stap 1 van de meldcode en is aan de orde wanneer een volwassene of adolescent in een situatie verkeert die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. Er moet onderzocht worden, in dat geval in een gesprek met ouders/verzorgers, of er (nog meer) kinderen bij ouders/verzorgers wonen en wie er voor hen zorgt. Op basis van deze informatie wordt besloten of er verdere actie ondernomen moet worden door de verdere stappen van de meldcode te zetten.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een collega, meld de signalen dan bij het bestuur. Hier geldt de Meld- en Aangifteplicht en dan moet er een melding gedaan worden bij het bevoegd gezag/bestuur, conform de *Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht)*. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Als er signalen zijn van seksueel misbruik, of seksuele intimidatie van een leerling door een collega is er sprake van een wettelijke meldplicht voor alle medewerkers van PCPO Midden-Brabant en een aangifteplicht voor het bevoegd gezag. De in deze stap genoemde acties zijn de verantwoordelijkheid van de groepsleerkracht(en) van de betreffende leerling.

Stap 2: Collegiale consultatie

De leraar bespreekt de signalen met de intern vertrouwenspersoon of IB-er. Bijvoorbeeld in een groepsbespreking. De IB-er kan besluiten tot een bespreking in het zorgteam van de school. Vraag zo nodig ook advies aan het CJG, Veilig Thuis³. Lees voorafgaand aan deze contacten bijlage 1 van deze meldcode. Leg ook deze contacten vast door het maken van aantekeningen.

Stap 3: Gesprek met de ouders en/of de leerling

De leraar bespreekt de signalen met de ouders en/of de leerling. Is ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van dit gesprek, raadpleeg dan de intern vertrouwenspersoon, de IB-eren/of de wijkCJG-er, Veilig Thuis of het Steunpunt Huiselijk Geweld. Ook bijlage 6 van deze meldcode kan als ondersteuning dienen.

Gespreksagenda:

1. leg het doel uit van het gesprek;
2. beschrijf de vastgestelde feiten en waarnemingen;

³ Zie: <http://www.vooreenveiligthuis.nl> of tel: 0800-2000 (gratis: 7 dagen per week/24 uur per dag).

3. nodig ouders uit om hierop een reactie te geven;
4. kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen is gezien, gehoord en waargenomen.

Het gesprek dient schriftelijk te worden vastgelegd.

Een melding doen ZONDER dat de signalen zijn besproken met de ouders en/of de leerling, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouders/leerling door dit gesprek het contact met de school verbreken.

Zie hiervoor ook bijlage 2 van deze meldcode.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

De leerkracht weegt op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de leerling/ouders, het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Deze afweging wordt multidisciplinair gemaakt. Bijvoorbeeld in het Zorgteam, in aanwezigheid van de (cluster)directeur eventueel aangevuld met externe deskundigen zoals de EVP (externe vertrouwenspersoon en/of de wijk CJG-er). Leg ook deze afweging schriftelijk vast.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen:

- het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens
- het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs/de leerplichtambtenaar⁴⁵ (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen (zie verderop in dit beleidsstuk). Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school/leerplichtambtenaar als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

Ook deze stap is het resultaat van een multidisciplinaire afweging. Bijvoorbeeld door het Zorg- en AdviesTeam (ZAT) in aanwezigheid van de directeur⁶. Daarbij dienen concrete afspraken gemaakt te worden over wie welke actie onderneemt.

⁴ Waar wordt gesproken over leerplicht(ambtenaar) moet ook gelezen worden RMC. Dat staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. Doel van de RMC-functie is het scheppen van voorwaarden voor jongeren om de voor hen hoogst haalbare en meest passende onderwijs- en/of arbeidsmarktpositie te bereiken. Het betreft hier jongeren tot 23 jaar. Deze jongeren kunnen begeleiding krijgen van een RMC-consulent.

⁵ Een leerplichtambtenaar is in dezen autonoom in zijn beslissing

⁶ Met het ZorgadviesTeam (ZAT) wordt het interne zorgteam bedoeld aangevuld met eventuele externe deskundigen, zoals bijvoorbeeld de wijk CJG-er, de externe vertrouwenspersoon (EVP) en of een medewerker van de onderwijsadviesdienst.

Optie 1: Zelf hulp organiseren en de effecten volgen:

Is besloten, op basis van uw afweging in stap 4, dat de school zelf de leerling en het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kan beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp (daarbij is indien nodig/gewenst de betrokkenheid van het zorgteam/zorgadviesteam mogelijk);
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Optie 2: Melden bij anderen en bespreken met ouders/leerling:

Is besloten dat de school de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kan beschermen of is er twijfel of voldoende bescherming hiertegen kan worden geboden:

- meld, eventueel via de wijk CJG-er, het vermoeden bij Veilig Thuis (zie hiervoor bijlage 1 en bijlage 2);
- sluit bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die wordt gemeld (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij de melding met Veilig Thuis wat de school na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kan doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen;
- geef een zorgsignaal af in het signaleringssysteem 'Zorg voor Jeugd'. De IB-er of de wijk CJG-er heeft hier toegang toe. (Voor toelichting zie: www.zorgvoorjeugd.nl) Met dit zorgsignaal, worden eventuele andere hulpverleners in het gezin geïnformeerd over de betrokkenheid van de school bij dit gezin.

Bespreek de melding vooraf met de ouders en/of de leerling:

Gespreksagenda:

1. leg uit waarom de school van plan is een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. vraag uitdrukkelijk om een reactie;
3. in geval van bezwaren, overleg op welke wijze de school tegemoet kan komen aan deze bezwaren;
4. is dat niet mogelijk, weeg dan de bezwaren af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezin te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in de afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezin door het doen van een melding daartegen te beschermen (zie hiervoor bijlage 2);
5. doe een melding indien naar oordeel van de school de bescherming van de leerling of zijn gezin de doorslag moet geven.

Van contacten met de ouders en/of de leerling over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van de aangever, of die van een ander in het geding is;
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouders/leerling daardoor het contact met de school zullen verbreken.

Leg alle ondernomen acties, afwegingen, gevolgen en vervolgstappen schriftelijk vast.

Hieronder de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en:

- A. Op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten;
- B. Ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

- A. **NEE** → ga verder naar afweging 3;
- B. **JA of twijfel** → direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mij school⁷ of een ketenpartner⁸/ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

- A. **NEE** → melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder;
- B. **JA** → ga verder met afweging 4.

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

- A. **NEE** → melden bij Veilig Thuis;
- B. **JA** → hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

- A. **NEE** → melden bij Veilig Thuis;
- B. **JA** → hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren⁹ van de veiligheid van alle betrokkenen.

⁷ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker,)

⁸ Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam die betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.

⁹ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

Op 3 juli 2018 is de werkwijze van Veilig Thuis vastgesteld (zie www.vooreenveiligthuis.nl).

Stap 6: Volgen en afsluiten

Een melding is geen eindpunt. De leerling blijft immers onderwijs volgen. In stap 4 of 5 is afgesproken wie de zorg coördineert, welke hulp wordt ingeschakeld of welke actie er wordt ondernomen. Voor een goede voortgang en behoud van de relatie tussen ouders, leerling en school is nazorg geboden. Deze nazorg vindt plaats in nauwe (interdisciplinaire) afstemming met het zorgteam of het Zorg en AdviesTeam (ZAT).

Tenslotte wordt de aanpak geëvalueerd met alle betrokkenen.

7. BIJLAGEN

Bijlage 1: Achtergrondinformatie Veilig Thuis (aan te sturen via de wijk CJG-er)

Advies

Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact op kan worden genomen met Veilig Thuis. Een instelling van de overheid. Bij Veilig Thuis is veel kennis aanwezig over mogelijke signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De medewerkers kunnen ook adviseren over de te zetten stappen en over het voeren van gesprekken over de signalen. Bij het vragen van advies zet Veilig Thuis zelf geen stappen in de richting van de ouders/leerling of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager.

NB: Adviesgesprekken vinden plaats op basis van anonieme (leerling)gegevens, voor een adviesgesprek heeft u uw beroepsgeheim dus niet te verbreken.

Melden

Voor het doen van een melding raadpleeg de site: www.vooreenveiligthuis.nl of bel: Veilig Thuis

Wil je advies of hulp?

Bel met Veilig Thuis op 0800-2000 (gratis en 24/7 bereikbaar)

Vanuit het buitenland kun je bellen naar: +31 703119007 (niet gratis)

NB: Bij een melding moeten ouder-/leerlinggegevens worden verstrekt omdat anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding. Daarbij is de anonimiteit van de melder niet gegarandeerd. Mede hierdoor zal in de praktijk de melding meestal door de directeur (of schoolmaatschappelijk werker) worden verricht. Melding door de directeur (of schoolmaatschappelijk werker) biedt bovendien enige bescherming van de relatie tussen de leerkracht en de ouder(s)/leerling.

Veilig thuis in de buurt

Veilig Thuis Midden Brabant

Spoorlaan 448
5038 CH Tilburg

Postadres:
Postbus 16
5000 AA Tilburg
info@veiligthuismiddenbrabant.nl
www.veiligthuismiddenbrabant.nl
Telefoon: 013-7516789

Veilig Thuis West-Brabant

Sint Ignatiusstraat 253
4817 KK Breda

Postadres:
Postbus 2080
4800 CB Breda
info@veiligthuiswb.nl
www.veiligthuiswb.nl
Telefoon: 076-5233466

Bijlage 2: Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode

Algemene zwijgplicht

Een leerkracht van PCPO Midden-Brabant heeft formeel geen beroepsgeheim, een ib-er en een schoolmaatschappelijk werker wel.

De formele zwijgplicht geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijk werkers, intern begeleiders, ouderenwerkers, jeugdhulpverleners, medisch hulpverleners, medewerkers in de kinderopvang en in peuterspeelzalen.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacy bepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan een beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet (beroepsgeheim). Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. En ook voor een Schoolmaatschappelijk werker en een psycholoog/orthopedagoog. Kader: respectievelijk: Werkwijzen volgens de landelijke normen voor maatschappelijk werkenden, beschreven in de beroepscode maatschappelijk werk (NVMW); NIP, GZ registraties etc. Interne vertrouwenspersonen hebben geheimhoudingsplicht, maar geen beroepsgeheim. Hiervoor geldt in het algemeen: 'Beloof nooit geheimhouding, maar zorgvuldigheid'. Dit is voor het onderwijs alleen van toepassing voor vertrouwensinspecteurs (artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht).

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat leerlingen/ouders die dringend hulp nodig hebben juist niet geholpen worden omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Hieronder wordt een handreiking geboden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een leerling aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan Veilig Thuis, geldt als hoofdregel dat de medewerker zich inspant om toestemming voor de melding te krijgen. Deze meldcode schetst daarvoor de werkwijze. Geeft ouder/leerling toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigeren de ouders/leerling ondanks de inspanning van de medewerker hun toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de medewerker een nieuwe afweging binnen het conflict van plichten.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door het beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin alleen door te spreken de leerling geholpen kan worden,

terwijl er voor dit spreken geen toestemming is. Er kan in dat geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om te helpen juist door met een ander over de leerling te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken. In de rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn leerling behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouders/leerling te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die kan helpen?
4. Zijn de belangen van de leerling die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouders/leerling hebben bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Als extra hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht wordt verwezen naar de website www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

Wettelijk meldrecht

Voor vermoedens van kindermishandeling is het leerstuk van het conflict van plichten nog eens bevestigd in artikel 53 lid 3 van de Wet op de jeugdzorg dat een uitdrukkelijk meldrecht bevat. Iedere medewerker met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft op basis van dit wettelijk meldrecht het recht om vermoedens van kindermishandeling, zo nodig zonder toestemming van de leerling en/of de ouder, bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling te melden.

Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de medewerker om op verzoek van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling informatie over de leerling en/of zijn ouders te verstrekken, eveneens zo nodig zonder toestemming van de leerling en/of de ouder.

Positie van de leerling

Omdat leerlingen zich over het algemeen in een afhankelijke positie bevinden ten opzichte van hun ouders waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de situatie, voordat een besluit om de zwijgplicht te doorbreken genomen wordt, besproken wordt met de interne vertrouwenspersoon en zo nodig ook (op basis van anonieme gegevens) advies ingewonnen wordt bij Veilig Thuis.

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op:

- collegiale consultatie;
- raadpleging van Veilig Thuis;

- aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
- zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- de contacten die er met de ouders/leerling zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de leerling verkeert, heeft ingespannen om ouders/leerling toestemming te vragen of om ouders/leerling te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het doen van een melding zonder dat daarvoor toestemming is gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

Bijlage 3: Achtergrondinformatie over de rol van de leerling in gesprekken (leeftijdinvloed)

De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een leerling vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven dit recht zelfs al vanaf 12 jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een jongere vanaf 12 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met de ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s). Leerlingen in de basisschoolleeftijd mogen niet zelf beslissen over het verstrekken van gegevens aan derden. Hierover moet het gesprek met de ouders gevoerd worden.

Toelichting:

Kunnen ouders zich als wettelijk vertegenwoordigers van een minderjarige die 12 of 13 jaar is, op het standpunt stellen dat een hulpverlener/beroepskracht op grond van de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst de plicht had om hen te informeren? De wetgever beoogt dat beslissingen over de behandeling van een minderjarige in de leeftijdscategorie 12 tot 16 jaar in samenspraak met de ouders en de minderjarige tot stand komen. Wanneer de minderjarige de hulpverlener verzoekt om zijn ouders niets te vertellen over bepaalde zaken dan kan in dit opzicht dus een conflict van plichten ontstaan. Ook dan kan een belangenafweging worden toegepast, en wel tussen het belang van de ouders om als wettelijk vertegenwoordigers geïnformeerd te worden (bijvoorbeeld om hun zorgtaak goed te kunnen uitoefenen) en het belang van het kind om vertrouwelijke omgang met een hulpverlener te kunnen hebben.

Wanneer de hulpverlener van mening is dat:

1. het kind met voldoende oordeel des ondersheids tot zijn verzoek is gekomen en dat:
2. het in diens belang is om de informatie niet met de ouders te delen, en
3. wanneer de hulpverlener in zijn overtuiging om de ouders niet te informeren wordt gesterkt door het oordeel van tenminste één andere, onafhankelijke vakgenoot (dus niet een praktijk- of teamgenoot) dan 'mag' de hulpverlener er voor kiezen om het kind inderdaad de vertrouwelijkheid te geven waar het om vraagt.

Zorgvuldigheid

De beslissing om de ouders niet te informeren moet dus ook in alle opzichten een zeer zorgvuldige beslissing zijn.

De hulpverlener doet er bovendien goed aan om het beslistraject vast te leggen in het dossier (uiteeraard buiten mogelijkheid tot inzage van de ouders) zodat hij, wanneer hij door de ouders ter verantwoording zou worden geroepen bijvoorbeeld tegenover een tuchtcollege, gedocumenteerd verweer kan voeren. Het zal van de casus afhangen of de hulpverlener het best handelt door wel of door niet met de ouders contact te zoeken. Met de bovenbeschreven afweging en criteria van noodzakelijkheid en proportionaliteit zal de hulpverlener tot zijn keuze moeten komen.

Bijlage 4: Achtergrondinformatie over hoe te handelen in noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de leerling daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kan er meteen advies worden gevraagd aan Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan is het mogelijk, zo nodig in hetzelfde gesprek, een melding te doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet. In noodsituaties is het overigens ook mogelijk om contact te zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming of met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg en/of de politie vragen om hulp te bieden.

LET OP: Doe dit niet alleen! Overleg vooraf met de directeur en de IB-er en eventueel de externe vertrouwenspersoon en de wijk CJG-er. In dit overleg wordt afgewogen of er werkelijke sprake is van een noodsituatie en wordt afgesproken wie de eventuele melding zal gaan doen. Meestal zal de directeur of de CJG-er de melding doen ter bescherming van de relatie tussen leerkracht en ouder(s). De anonimiteit van de melder is niet gegarandeerd.

Belangrijke telefoonnummers voor noodsituaties:

- Veilig Thuis: 0800-2000 (gratis: 7 dagen per week/24 uur per dag)
(voorheen Steunpunt Huiselijk Geweld & Advies en Meldpunt Kindermishandeling)
- Politie voor noodgevallen: 112 (directe hulp) of 0900-8844 (overige gevallen)

Ten slotte: In geval van ernstige incidenten, of (verwachte) belangstelling van de pers, dient het College van Bestuur geïnformeerd te worden.

Bijlage 5: Achtergrondinformatie met betrekking tot huiselijk geweld

Kenmerken van huiselijk geweld

- Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen de dader en het slachtoffer. Bijvoorbeeld tussen man en vrouw of tussen ouders en kind.
- Daders kiezen de meest kwetsbare slachtoffers.

Risicofactoren voor relationeel geweld zijn

- een laag zelfbeeld/weinig zelfvertrouwen
- lage sociaaleconomische status
- overmatig alcohol- en drugsgebruik
- relationele factoren, bijvoorbeeld slechte communicatie, snelle relatievorming
- opgegroeid in een gezin waarin gebrek is aan aandacht
- opgroeien in een gezin waarin mishandeling en verwaarlozing spelen

(Bron: Van Schaik 2005, Mastenbroek 1995)

Vormen van huiselijk geweld

Huiselijk geweld kan fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn, en omvat gedragingen als fysieke verwaarlozing, slaan, schoppen, vastbinden, op andere wijze pijn doen en/of verwonden, psychische verwaarlozing, intimideren, sociaal isoleren, vernederen, uitbuiten, manipuleren, aanranden, verkrachten, tot seksueel gedrag dwingen, onthouding van voorbehoedmiddelen en het opzettelijk besmetten met een soa.

Geweld in relaties kent meestal een geleidelijke opbouw. Aan het begin worden gewelddadige relaties gekenmerkt door controlerend gedrag, jaloezie, extreem veel aandacht voor het doen en laten van de ander en een zeer snelle relatievorming. Duidelijk is dat de angst voor onafhankelijkheid van het slachtoffer en de angst voor kwetsbaarheid en afhankelijkheid van de dader op elkaar ingrijpen: de dader gaat macht uitoefenen via geweld, het slachtoffer is erg afhankelijk (Mastenbroek 1995). Meestal is de dader een man en het slachtoffer een vrouw, maar ook andersom komt voor. Ook is bekend dat huiselijk geweld voorkomt in homoseksuele en lesbische relaties.

Gevolgen van huiselijk geweld

Slachtoffers van geweld kunnen zowel op fysiek, seksueel als op emotioneel gebied klachten ontwikkelen. In het algemeen is vastgesteld dat de levenskwaliteit daalt naarmate er meer geweldvormen werden ondervonden. De toename van de ernst en van de duur van het geweld leidt tot een verdere afname van de levenskwaliteit.

Slachtoffers ervaren in de eerste plaats directe fysieke aandoeningen. Soms schamen slachtoffers zich over het geweld en het fysieke letsel en trekken zich terug uit het sociale leven. Daardoor wordt het moeilijker om steun te vinden in de sociale omgeving. Psychische klachten manifesteren zich vooral wanneer het geweld niet stopt en er geen zicht is op verbetering van de situatie. Gevoelens van schaamte en schuld versterken het isolement.

Bron: <http://www.huiselijkgeweld.nl>

Bijlage 6: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen

Vooraf: het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over de leerling, of ouders motiveren voor hulp. Bepaal voor aanvang van het contact wat je doel is.

Belangstellende vragen

Bij zorg over een leerling, kun je een aantal zaken in het gewone contact met ouders navragen.

Bijvoorbeeld: Is de leerling al naar de dokter geweest? Wat is er gebeurd? Hoe gaat het thuis? Hoe beleeft de leerling de geboorte van het broertje? Etc. Dit zijn gewone belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorg blijft, groter wordt of verdwijnt. Let ook op de andere gezinsleden. Welk beeld heb je van de andere kinderen in het gezin, de andere ouder?

Zorgen delen

Als je zorg hebt over een leerling, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders. De meeste ouders willen hun kind helemaal niet mishandelen, maar door hun eigen problemen gebeurt het soms toch. Niets is zo vervelend voor ouders als zorgen die achter hun rug om worden besproken, zonder dat zij daar zelf in gekend zijn. Het is daarom belangrijk om je zorgen met ouders te delen, zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Heb je direct contact met ouders, benoem dan wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron.

Wanneer je een vermoeden hebt van kindermishandeling kan het heel lastig lijken om met ouders in gesprek te gaan. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken. Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat de leerling ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats van tegenover de ouder.

Wanneer niet gelijk in gesprek gaan met ouders

Wanneer de veiligheid van de leerling in het geding is, wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt, bij dreiging of agressie van ouders, wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben, wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de instelling weg te halen of dreigen het contact te beëindigen, overleg dan de situatie eerst met het zorgteam. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan eventueel met behulp van Veilig Thuis nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

Vorbereiding van een gesprek met ouders

De zorg over de leerling kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, liefst in samenwerking met de IB-er of vertrouwenspersoon, wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk ook of je het wenselijk of noodzakelijk vindt het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor je eigen veiligheid nodig is dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Overweeg van te voren ook waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of er opvang is voor de

leerling en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders afsprekt of met één ouder?
Bedenk ook welke rol de leerling eventueel in het gesprek krijgt (zie bijlage 3 van deze meldcode).

Let op:

Kinderen moeten en worden nooit gehoord/betrokken hierbij, van dit soort opdrachten dienen ze gevrijwaard te blijven. Je tornt daarmee snel en wellicht ongewild aan **de zijnsloyaliteit** van kinderen!

Kinderen moeten geen keuze hoeven maken: gevoelens van trouw en ontrouw ten opzichte van aan de ene kant de juf of aan de andere kant de ouders kunnen daardoor verstoord raken. Het kind/de leerling komt knel te zitten tussen partijen. (deze loyaliteitsconflicten worden vaak vertaald in symptomen; deze symptomen geven hun verdriet aan) Kinderen mogen van volwassenen verwachten dat deze zich gedragen als volwassenen en niet hun 'hulp' nodig hebben waarbij zij de impliciete opdracht krijgen tussen partijen te moeten door laveren en die ze moeten ontzien of negatief moeten afschilderen naargelang een van beide partijen verkiest.

Soms wordt de relatie tussen kind en volwassenen misbruikt; er worden dan onterecht verantwoordelijkheden op de schouders van het kind gelegd; dit gebeurt door op de schuldgevoelens van het kind in te spelen (eigen schuld dat je gepest wordt, mijn eigen schuld dat ik seksueel misbruikt wordt). Het lijkt alsof de volwassene juist erg vertrouwelijk met het kind omgaat (hij mag immers zijn zegje doen, aan het gesprek deelnemen), maar dit hoort niet zo; de volwassene (de ouder, juf etc.) moet zelf deze verantwoordelijkheid dragen. Dit ten oprechte de verantwoordelijkheid bij het kind leggen heet *parentificatie*. Uit: Training In Vertrouwde Handen: A. de Koning-Meeùs, 2012

In gesprek met ouders

Besprek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over de leerling. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met de leerling. Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Het is niet makkelijk voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren en / of ouders al hulp krijgen. Bepaal van tevoren welke hulp je als school aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties kunnen worden gevraagd (eventueel via het de wijk CJG-er en of het ZAT).

Tips voor het gesprek met ouders

- Maak het doel van het gesprek duidelijk
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan de leerling
- Geef ook aan wat wel goed gaat met de leerling
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders de leerling thuis beleven
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer..)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat..)
- Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven

- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek
- Wanneer de ouders helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal de ouder dan terug naar het hier en nu, bijvoorbeeld door te vragen of er nog geld in de parkeermeter moet, of suiker of melk in de koffie

Inleidende zinnen

- Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van 'hulpzinnen'. Hieronder volgen enkele voorbeelden.
- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van ...{NAAM LEERLING}...
- Ik maak me zorgen over ... {NAAM LEERLING}..., omdat.....
- Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is ...{NAAM LEERLING}... ..

De werkelijke boodschap

Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:

- Mij valt op.... , het lijkt of.....
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....,
- ...{NAAM LEERLING}... is de laatste tijd wat stiller, ongeconcentreerder, rumoeriger, drukker, afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik me zorgen over.
- ...{NAAM LEERLING}... heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...
- ...{NAAM LEERLING}... is de laatste tijd zo afhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels) Hoe ervaart u dat zelf? ... Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van ...{NAAM LEERLING}... (vriendjes, op straat, familie)
- Het lijkt of ...{NAAM LEERLING}... gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Het vervolg

Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van ...{NAAM LEERLING}... heeft plaatsgevonden.

Tot slot

- Vraag de IB-er, vertrouwenspersoon of andere betrokkene om advies of ondersteuning voor gespreksvoering met ouders
- Kijk of een collega met jou het gesprek wil oefenen
- In bijlage 7 staan tips over hoe je ouders vertelt dat je jouw zorg om hun kind bij Veilig Thuis meldt.

Bron: Noord-Hollands protocol. Zorgsignalering en handelen bij kindermishandeling. Voor beroepskrachten die werken met kinderen tot 18 jaar en/of hun (aankomende) ouders, een uitgave van Bureau Jeugdzorg Noord-Holland. Juni 2007.

Bijlage 7: Hoe vertel je ouders over melding bij Veilig Thuis?

In sommige situaties is een melding bij Veilig Thuis nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat jij de melder bent, horen de meeste ouders dat liever van jou dan van Veilig Thuis. Hierdoor komt het contact vanuit Veilig Thuis minder onverwacht en hebben ouders niet het gevoel dat je achter hun rug om te werk bent gegaan. De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid. Melding bij Veilig Thuis vindt in principe altijd plaats in overleg met het zorgteam van de school. Daar wordt ook afgesproken wie de feitelijke melding gaat doen. Bij die melding dienen ook de vervolgstappen die de school onderneemt besproken te worden.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis

- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind
- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je al met ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij Veilig Thuis, vraag geen toestemming
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (de school) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling/verwaarlozing terecht kan
- Vertel dat je het aan Veilig Thuis overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen
- Voer het gesprek eventueel samen met een andere collega uit het team.

Voorbeeldzinnen

In het gesprek over de melding bij Veilig Thuis kun je gebruik maken van één van de volgende hulpzinnen. Kies een zin die past bij de situatie. Let op, het zijn voorbeeldzinnen. Elke situatie is anders. Het zorgteam, of Veilig Thuis kan meedenken in de aanpak van een gesprek.

- Ik denk dat het goed is wanneer u met Veilig Thuis verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over ...{NAAM LEERLING}... . Veilig Thuis is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling.
- In mijn werk als (vul je beroep in) is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen. Ik (of de school) maak me zodanig zorgen om ...{NAAM LEERLING}... , dat ik dit ga melden bij Veilig Thuis. Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerker van Veilig Thuis hoort.
- Ik (evt. ...en mijn collega's) maak me zorgen over ...{NAAM LEERLING}... en heb daarbij een vermoeden van ... (vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over ...{NAAM LEERLING}... ga(an) melden bij Veilig Thuis zodat zij vanuit hun specifieke deskundigheid en bevoegdheden de zorgwekkende situatie kunnen onderzoeken.
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om (ernstige) zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in....deze zorg niet gedeeld wordt; ...geen passende hulp gevonden wordt; ... specifiek onderzoek nodig is), is het mijn taak de hulp van Veilig Thuis in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat wij als school/schoolbestuur

in werking stellen wanneer we (vul in ...zorg hebben over een leerling; (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren.

- Na het benoemen van signalen, gesprekken en stappen: De signalen zijn nog steeds aanwezig, helaas hoort dat vaak bij kinderen die mishandeld zijn of worden. Vandaar dat we melden bij Veilig Thuis.

Bron: Noord-Hollands protocol. Zorgsignalering en handelen bij kindermishandeling. Voor beroepskrachten die werken met kinderen tot 18 jaar en/of hun (aankomende) ouders, een uitgave van Bureau Jeugdzorg Noord-Holland. Juni 2007.

Bijlage 8: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signaleringslijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer en hoe structureler van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waarvan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

Let op:

Ouders storen zich eraan wanneer geschreven wordt dat een leerling kapotte schoenen draagt, terwijl dit slechts één keer is voorgekomen. Dus: wees alert op 'tendentieus' invullen of signalen zoeken in de lijst. Hierbij geldt: observeer en tel aantallen keren dat je iets ziet (letterlijk streepjes zetten); en oorzaken kunnen heel divers zijn!

De signalen

Lichamelijk welzijn:

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind, algemeen:

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Gedrag tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen

- Wantrouwend
- Niet populair bij andere kinderen

Gedrag tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders dan zonder ouders

Gedrag tegenover andere volwassenen:

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig gedrag:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinsituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algemene hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Bijlage 9: Signaleringslijst Kindermishandeling 12-18 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen (jongeren) in de leeftijd van 12-18 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind (of de jongere) uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen/jongeren waarvan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn:

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek

Gedrag van het kind, algemeen:

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Gedrag tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Vluchtige vriendschappen
- Wantrouwend
- Niet populair bij andere kinderen

Gedrag tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders dan zonder ouders

- Agressief

Gedrag tegenover andere volwassenen:

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzzaam
- Agressief
- Overdreven afhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig gedrag:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen
- Alcohol- of drugsmisbruik
- Weglopen
- Crimineel gedrag

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinsituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algemene hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen
- (angst voor) zwangerschap

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Veel wisselende seksuele contacten met leeftijdsgenoten
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- Prostitutie

Bijlage 10: begrippen en definities:

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt
- etc.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Voorbeelden

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/ of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.
- Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
- etc.

Disclosure

Definitie

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Toelichting

Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eengerelateerd geweld en oudermishandeling.

Een professionelen norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.

DE VIJF PIJLERS VAN DE PCPO

Christelijke normen en waarden als uitgangspunt

Brede talent ontwikkeling

Zorg voor elk kind

Zorg en aandacht voor de omgeving

Ondernemend